

NVDE-aanbevelingen energiedelen met vrije leverancierskeuze

6 november 2024

Inleiding

Burgers en bedrijven vervullen steeds meer een actieve rol in het energiesysteem. Deze beweging wordt ook vanuit Europa actief bevorderd, onder andere via het concept 'energiedelen'. In de recent aangenomen 'reform of the Electricity Market Design'¹ (verder: EMD) wordt energiedelen als separate activiteit gedefinieerd en uitgewerkt, ter transpositie in nationale regelgeving van de lidstaten.

In de versie van de Energiewet die nu ter goedkeuring bij de Eerste Kamer ligt is energiedelen al mogelijk gemaakt indien de deelnemers allen dezelfde leverancier hebben. In dit stuk gaan we echter in op de vorm van energiedelen waarbij de deelnemers verschillende leveranciers hebben. Zoals ook reeds door de minister geconstateerd en gecommuniceerd in de behandeling van de Energiewet (kst-36378-43) betreft dit complexe materie die nadere uitwerking nodig heeft. Hierbij wordt aangetekend dat nu ook al leveranciers niets in de weg staat om dergelijke producten aan te bieden, al dan niet na bilaterale afspraken met andere leveranciers. Het Ministerie van KGG werkt het onderwerp energiedelen met vrije leverancierskeuze uit in een wetswijziging.

Dit document geeft aan welke aandachtspunten wij zien bij de implementatie van dit onderwerp in de wet en doet suggesties hoe hier mee om te gaan. Het is het resultaat van meerdere werksessies gedurende de afgelopen anderhalf jaar met deelname van energieleveranciers, regionale netbeheerders, en de brancheorganisaties van de energievoorziening en de zonnesector, gefaciliteerd door de NVDE.

Dit staat los van de grote zorgen die er zijn over de wijzigingen die nodig zijn om energiedelen informatietechnisch mogelijk te maken, de maatschappelijk toegevoegde waarde ervan en de timing. Juist het incrementeel toevoegen van vrije leverancierskeuze aan het reeds geïmplementeerde concept energiedelen vereist grote investeringen bij alle betrokken partijen, compliceert bestaande processen en veroorzaakt ook per deelnemer doorlopend additionele kosten. Het is de vraag of in Nederlandse context deze investeringen netto de reeds lage drempel voor het gebruik van energiedelen (of gelijksoortige alternatieven) verlaagt. De timing van de veranderingen baart zorgen omdat reeds grote en complexe veranderingen moeten worden doorgevoerd in kader van initiële implementatie van de Energiewet en congestie management. Belangrijk hierbij is om te prioriteren op zaken die het meest effectief bijdragen aan de urgente uitdagingen zoals de sterke groei van decentrale opwek en toenemende netcongestie.

Deze zorgen behandelen we niet in detail in deze notitie; partijen kunnen die inbrengen in de consultatie op het wetsvoorstel. Het doel van deze notitie is om, gegeven de verplichte implementatie van energiedelen met vrije leverancierskeuze, deze zo kansrijk mogelijk te maken. Dit voorstel gaat verder uit van de situatie van nu en de nabije toekomst. Andere toekomstige ontwikkelingen kunnen maken dat de rol en invulling van energiedelen opnieuw moet worden bekeken.

---

¹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=OJ:L_202401711

Wat is energiedelen met vrije leverancierskeuze?

De EMD² definieert energiedelen als;

“de zelfconsumptie door actieve afnemers van hernieuwbare energie:

a), die offsite of op gemeenschappelijke locaties wordt opgewekt of opgeslagen door een faciliteit die zij geheel of gedeeltelijk bezitten, leasen of huren, of

b), waarop het recht al dan niet gratis aan hen is overgedragen door een andere actieve afnemer;”

Het 'regime' van energiedelen met vrije leverancierskeuze is van toepassing indien in de transactie betrokken aangeslotenen een leveringscontract hebben, ook bij verschillende leveranciers. Een actieve afnemer (of groep samenwerkende actieve afnemers) deelt teruggeleverde elektriciteit op een aansluiting met één of meer andere actieve afnemers op een ander aansluiting.

Praktisch gevolg van energiedelen is dat het gedeelde volume per kwartier administratief van de teruglevering van de 'energiegever' in mindering wordt gebracht, en dezelfde hoeveelheid aan de 'energieontvanger' wordt toegekend.

Conform de EMD³ mag er geen onderscheid worden gemaakt tussen energiedelen en andere vormen van levering. In die lijn is het logisch dat over gedeelde volumes ook Energiebelasting en BTW worden geheven en kostenreflectieve nettarieven in rekening worden gebracht.

Wat verandert er door energiedelen met vrije leverancierskeuze?

Met energiedelen krijgen actieve afnemers meer mogelijkheden om afspraken te maken over hun teruggeleverde en geleverde elektriciteit. Naast de afspraken met hun leverancier kunnen nu ook separate afspraken worden gemaakt met andere actieve afnemers of energiegemeenschappen om de energie die zij terugleveren te delen. Dit zonder alle verplichtingen van leveranciers (zoals balansverantwoordelijkheid) over te nemen.

Zo kunnen bijvoorbeeld deelnemers van een energiecoöperatie met een collectief zonnedak nu hun deel van de productie op de eigen aansluiting toegewezen krijgen, ook indien hun leverancier geen contractuele band heeft met de aansluiting van dat zonnedak. Ook kan een bewoner met zonnepanelen het overschot aan productie nu delen met zijn burens zonder zonnepanelen, ook als die bij een andere leverancier een leveringscontract heeft.

Eindafnemers krijgen hiermee de mogelijkheid om directe, al dan niet langdurige, afspraken te maken met andere actieve afnemers of energiegemeenschappen die duurzame energie terugleveren. De veronderstelling is dat langdurige afspraken hen minder kwetsbaar maken voor eventuele prijsspieken of fluctuerende marktprijzen. Het maakt het afnemen of verkopen van een langdurige overeenkomst mogelijk en creëert daarmee een soort 'power purchase agreement' die toegankelijker wordt voor een grotere groep.

Wat echter ook verandert, is de rol van de leverancier op de betreffende aansluiting. Die is effectief niet verantwoordelijk meer voor de werkelijke levering en teruglevering van de betreffende aansluiting, maar voor het saldo dat overblijft na energiedelen. Gegeven de balansverantwoordelijkheid van de leverancier voor de resterende levering en teruglevering, ontstaat hierdoor een afhankelijkheid van een aansluiting die niet onder zijn balansverantwoordelijkheid valt, inclusief bijbehorende onzekerheid. In het belang om de kosten van energiedelen zo laag mogelijk te houden, is het daarom van belang om die onzekerheid zoveel mogelijk te reduceren.

---

² https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=OJ:L_202401711 Artikel 2

³ Artikel 15bis 4a

Aandachtspunten bij de implementatie van energiedelen

Hoe energiedelen wordt geïmplementeerd in Nederland, binnen de grenzen van Europese wetgeving, kan van grote invloed zijn op het potentiële succes van het concept. Daarbij is het van belang een zo volledig mogelijk beeld te hebben van de invloed van keuzes op de betrokken partijen zoals actieve afnemers, leveranciers, balansverantwoordelijken en netbeheerders.

Hieronder benoemen we een aantal belangrijke overwegingen:

- Energiedelen moet voor gebruikers zo eenvoudig en begrijpelijk mogelijk zijn
- Energiedelen moet bijdragen aan de betere inzet van duurzame geproduceerde energie en waar mogelijk bijdragen aan netgunstig gedrag van gebruikers.
- Het is in het algemeen belang om kosten van implementatie verantwoord te houden, aangezien dit maatschappelijke kosten betreft die door ofwel de gebruikers van energiedelen zelf, ofwel door alle afnemers gedragen worden.
- Gezien een concurrente markt en vrije prijsvorming, valt te verwachten dat alle (verwachte) additionele kosten die een deelnemer aan energiedelen veroorzaakt, door de leverancier bij die deelnemer in rekening gebracht zullen worden. Daarmee is het van belang om die additionele kosten zo laag mogelijk te houden.
- Energiedelen moet, waar efficiënt, zo veel als mogelijk aansluiten op bestaande wetgeving, sectorafspraken en processen.
- De impact van energiedelen op de balansverantwoordelijkheid en energie-inkoop van de betrokken leveranciers dient zo voorspelbaar mogelijk te zijn. De betrokken partijen dienen over alle noodzakelijke informatie te beschikken om energiedelen goed te kunnen uitvoeren.
- De wijze waarop energiebelasting wordt geheven op energiedelen dient te passen binnen de Europese Energy Taxation Directive en uitvoerbaar te zijn.
- De effecten van energiedelen op de complexiteit van de energierekening moeten worden meegenomen bij keuzes rond de vormgeving ervan.
- Het staat individuele leveranciers vrij om onderling nadere afspraken te maken rondom het faciliteren van energiedelen en daarin verder te gaan dan wettelijke verplichtingen voor zover dit is toegestaan.

Aanbevelingen Energiedelen

Een werkgroep van de NVDE heeft een model uitgedacht voor energiedelen met vrije leverancierskeuze dat, naar inzicht van de werkgroep, zo veel mogelijk voldoet aan de genoemde overwegingen.

Hierbij is met name gekeken naar de impact van energiedelen op de balansverantwoordelijkheid van de leveranciers omdat deze niet wordt overgenomen door de energiedelers. Daarom is het van belang de impact van energiedelen op de balansverantwoordelijkheid zo beperkt mogelijk te houden. Hiervoor is het noodzakelijk de gedeelde volumes zo voorspelbaar mogelijk te maken. Dat leidt tot de laagste maatschappelijke kosten voor energiedelen en daarmee tot de grootste kans op een succesvolle adoptie.

We doen daarom de volgende *voorstellen*:

1. **Hanteer een statische verdeelsleutel:** Het volume dat wordt gedeeld per onbalansperiode wordt bepaald door het werkelijke volume van teruglevering te vermenigvuldigen met een vooraf overeengekomen statische c.q. vaste verdeelsleutel. Hierdoor is het volume dat wordt gedeeld (relatief) voorspelbaar en vermindert dit de impact op onbalanskosten voor de balansverantwoordelijke. Ook ontstaat hierdoor een prikkel voor de ontvangende partij om de

gedeelde stroom te verbruiken. De vaste verdeelsleutel voorkomt bovendien dat vraagrespon- en congestiediensten door de energiegever volledig geblokkeerd worden door energiedelen. In theorie zijn bijvoorbeeld in situaties van gezamenlijke opwek de benodigde correcties daarvoor in het balanceringsproces nog steeds mogelijk.

2. **Accepteer virtuele teruglevering:** Een consequentie van het hanteren van een statische verdeelsleutel is de mogelijkheid van virtuele teruglevering. Dit vindt plaats op het moment dat de energiegever binnen een onbalansperiode meer deelt dan de energieontvanger verbruikt. Het restvolume blijft bij de energieontvanger en wordt gezien als virtuele teruglevering. Indien het restvolume zou terugkeren naar de energiegever zou er immers geen sprake meer zijn van een statische verdeelsleutel.
3. **Neem energiedelen op in de allocatie:** De volumes die worden gedeeld worden meegenomen in de allocatieprocessen van de netbeheerder. Hierdoor kan energiedelen onderdeel worden van de reguliere marktprocessen en kunnen de betrokken balansverantwoordelijke partijen de gedeelde volumes in hun voorspelling meenemen om zo de kosten te beperken. Hiermee worden aparte verrekeningen vermeden met prijzen die niet de werkelijke waarde van de gedeelde volumes representeren.

Gevolgen van deze voorstellen, in combinatie met de eisen van de EMD zijn:

1. Actieve afnemers die energiedelen dienen:

- De afspraken over delen die onderling zijn gemaakt, schriftelijk vast te leggen
    - De relevante gegevens, zoals de betrokken allocatiepunten en het deelpercentage, te communiceren met de netbeheerder.
    - Een contactpersoon aan te wijzen
    - Afsgesproken kosten en opbrengsten onderling te verrekenen.
    - Wettelijke heffingen en belastingen afdragen
- De actieve afnemers hebben de mogelijkheid deze taken bij een derde partij te beleggen

2. Leveranciers dienen:

- Energiedelen als volgt te verwerken in hun administratie naar de klant:
- Gedeelde elektriciteit door de energiegever wordt beschouwd als niet teruggeleverd.
- Gedeelde elektriciteit ontvangen door de energieontvanger wordt beschouwd als niet geleverd of, indien in een bepaalde onbalansverreken-periode meer gedeeld wordt dan verbruikt, als virtuele teruglevering.
- Transparant te maken welke bijkomende tarieven gerekend worden wanneer gebruik wordt gemaakt van energiedelen. Dit zodat energieontvangers en -gevers van tevoren of bij het tekenen van een nieuw contract weten waar zij aan toe zijn.

3. De netbeheerder of een andere aangewezen centrale partij dient:

- Actieve afnemers de mogelijkheid te bieden hun deelafspraken vast te leggen.
- Deze afspraken te delen met de betrokken (markt)partijen.
- Op basis van de werkelijke gemeten volumes en de vastgestelde verdeelsleutels de deelvolumes vast te leggen, te verwerken in de allocatie, het gelijktijdig verbruik te berekenen en het geheel aan gegevens beschikbaar te stellen aan alle betrokken partijen⁴.

---

⁴ Dit element komt primair voort uit de zeer korte termijn die geldt bij allocatie. Het is daarom van belang om dit zo efficiënt en gestroomlijnd mogelijk te organiseren. Dit centraal beleggen zorgt daarmee voor een aanzienlijk snellere invoertermijn en maakt het voor afnemers die energiedelen of de door hen ingehuurde derden eenvoudiger om energie te delen.

Bijlage: Visualisatie energiedelen

Bovenstaand voorbeeld schetst een visuele weergave van de uitgangspunten van energiedelen. In dit voorbeeld is er sprake van een zonnedak (de energiegever) waarvan de teruggeleverde elektriciteit wordt gedeeld met vier aansluitingen. Alle vier de aansluitingen ontvangen een gelijkwaardig deel van 25% (de statische verdeelsleutel).

De weergegeven getallen schetsen een fictief voorbeeld van een mogelijk situatie in een willekeurige onbalansverrekenperiode (OVP).

Het voorbeeld laat ook zien dat in het geval er meer wordt gedeeld dan verbruikt, sprake is van 'virtuele teruglevering' (in dit geval weergegeven als negatieve allocatie).

Per onbalans-verrekenperiode	Energie-gever	Energie-ontvanger 1	Energie-ontvanger 2	Energie-ontvanger 3	Energie-ontvanger 4
Verdeelsleutel	100%	25%	25%	25%	25%
Fysieke levering		5	3	2	1
Fysieke teruglevering	-10				
Gedeeld	10	2,5	2,5	2,5	2,5
Gelijktijdig		2,5	2,5	2	1
Niet gelijktijdig		0	0	0,5	1,5
Allocatie	0	2,5	0,5	-0,5	-1,5

